

Euskara, estatua eta feminismoa

Jule Goikoetxea

UPV/EHUko Politika eta Administrazio Zientzia Saileko irakaslea

Sarrera

Euskal estatugintza feministaz aritzerakoan, euskaldun eta feminista kontzeptuek jada mugatzen dituzte estatu horren balizko esanahi eta praktika multzoak. Euskaldun izatea eta emakume izatea subalterno izatea da. Eta, beraz, emakumeari gertatzen zaiona gertatzen zaio, zenbait eremutan, euskaldunari. Ikus dezagun lehenik zertan datzan emakumearen subalternitatea, euskaldunarena azaltzeko. Euskara ez baita subalternoa. Subalternoak euskara darabilten pertsonak edo klase sozialak dira.

Emakumearen eskusioan oinarritzen den eremu publikoa ez da soilik eremu pribatuaren bidez, hots, familia nuklearraren bidez eratu, baizik eta emakumeek populazio osoaren birsortzea eta zaintza dohain egitearen bidez, ordutegirik gabe, soldatarik gabe, eskubiderik gabe. Euskaraz bizi nahi duenak ere egoera antzekoa bizi dezake, eta feminismoa adituen kontua ez den bezala, euskalgintza ez da komunitate zientifikoaren jarduera, baizik eta guztion eguneroko praktika. Aldiz, euskarak ez bezala, geure egungo demokraziak sistema patriarkalean du oinarria: sexu-generoen eta espazioaren (publiko-pribatu) ezberdintzearen bidez giltzatzen

den sistema da. Hainbat feministek esan izan duten moduan, gizonezkoen eremuak balioz betetakoak dira, ez ekintza edo lan batzuek balio handiagoa dutelako eta horiek gizonezkoentzako erreserbatuak direlako, baizik eta gizonezkoek egiten duten orok balioa hartzen duelako gizonezkoek egite hutsagatik (ikus Basque Culinary Center).

Antzeko zerbait atzeman dezakegu gaztelera eta frantsesarekin. Gaztelera edo frantsesaz egindakoak balio handiagoa du euskaraz egiten, ekoizten, irudikatzen, pentsatzen eta idazten denak baino. Balioa edo prestigioa ez ditu gizabanakoak ezartzen; geure ekintzen eta ideien balioak egitura sozialak, ekonomikoak eta politikoak ezartzen ditu, eta balio (moral, ekonomiko, kultural, politiko) horien arabera egituratzen da geure gizartea. Geure gizartean gizonezkoek gobernatzen dute ez dirudunak direlako, Smith, Burke edo Marxek uste bezala, ezta jakintsuak direlako ere, Platon, Aristoteles, San Tomas, Descartes, Kant, Freud, Rawls, Habermasek eta egungo heziketa sistemak eta hedabideek ulertzera eman nahi izan duten bezala. Gizonezkoek gobernatzen dute zakila izate hutsagatik. Berdina gertatzen da gazteleraekin eta frantsesarekin. Hegemonikoak dira, unibertsalak nahi bada, estatua dutelako (egitura soberanoa), ez jakintsuak edo dirudunak direlako. Edo, nahi bada, jakintsuak eta dirudunak dira (hegemonikoak) estatua (zakila) dutelako, eta ez alderantziz.

Subalternitatea

Gramscientzako, 'subalterno' hitzak behe mailako esan nahi du, boterea duten klaseen menpe dauden beste klaseak dira subalternoak: langileak, nekazariak, etorkinak. Botere hegemonikora iritsi ezin daitezkeen horiek dira subalternoak. Subalternoen historia, hortaz, zatikatua da, subalternoek ez dituzte baliabideak beren errepresentazioa, irudia, ahotsa izateko (Spivak, 1985), ez baitute kulturarik, hau da, balio, autoritate eta prestigiorik, eta, beraz, erakundeetarako sarbiderik ere ez. Horregatik, beren historia ez da historia unibertsala,

ez da sikiera historia. Hori da emakumeekin gertatzen dena sistema patriarkaletan. Hori da euskaldunekin gertatzen dena estatu espainol eta frantsesean.

Hori aldatzeko, Gramscik klase subalternoen iraultza egin behar zela zioen. Halere, 'Can the Subaltern Speak?' testuan, Spivakek argi uzten du: subalternoa ez da entitate bat, subalterno mota asko dago, subalternoak ez dira homogeneous beren interes, identitate, desio eta berezitasunetan. Subjektu hegemoniko-homogeneousoaren aurka, subjektu subalternoak identitate zatikatua du, anitza, eta hala izan behar da pentsatua –zatikatua–. Horrela, aliantza anitz egiteko subjektu ezin ho-

bea bilakatzen zaigu subalternoa. Praktika politikoari dago-kionez, egia da subalternoak identifikatzeko esentzialismo pragmatikora jo behar dela, hau da, «*Ni subalternoa naiz eta zu ere subalternoa zara –berdinak gara*»; baina identitate subalterno hori, emakume izate hori edo euskaldun izate hori ez da eratortzen esentzia bat dagoelako emakume edo

Euskaldun izatea, emakume izatea bezala, borroka hegemoniko zehatzen ondorioa da; hain zuzen ere, esentziarik ez dago emakume edo euskaldun egiten gaituena

euskaldun egiten gaituena. Euskaraz aritzeak euskaldun egiten gaituela esatea oso postmodernoa izan liteke, oso irekia eta likidoa irudi dezake; baina errealitatea ez da horren likidoa, eta ni alemanez egiteak ez nau aleman bilakatzen, eta nire ama, hamarkadetan debekatua egon den euskaraz egiten ez dakiena, euskalduna da, nire amona eta birramona euskaldunak ziren bezalaxe. Eta edozein kasutan, euskaldun izatea, emakume izatea bezala, borroka hegemoniko zehatzen ondorioa delako; hain zuzen ere, esentziarik ez dagoelako emakume edo euskaldun egiten gaituena. Euskalduna ez da euskara duena eta gizona ez da zakila duena. Ezberdintze hori egin ezean, euskalduna esentzializatzen ibiliko gara, emakumeekin (eta gizonekin) patriarkatuak egiten duen bezala.

Euskaldun egiten gaituena ez da euskaraz aritze hutsa, elitetik eta botere hegemonikotik at egoteak bilakatzen du emakumea ema-kume, euskalduna euskaldun, eta, beraz, emakumearen eta euskaldunaren identitatea eta subalternitatea boteretik at egotetik eratortzen da. Emakumea eraikitako figura da, euskalduna bezala. Eta zer da emakumea galdera ez dugu erantzungo esanez: titiak edo bagina duena da emakumea. Beraz, «zer da euskaldun izatea? Euskaraz egitea» ondo dago mobilizaziorako lema gisa, baina identitate kultural eta politikoa ez dator gauza bat egin edo edukitzetik (euskara, zakila, bagina), baizik eta praktika eta diskurtso multzoen ondorioz sortzen den identitate gatazkatsutik. Ez dago ezer emakumeen artean, ezta euskaldunen artean, esentzialki berdinak egiten dituen (ezta gizonezkoen artean ere), baina emakume, etorkin, euskaldun edo 'diferente' bezala borrokatzen denak diskurtso menperatzailearen kategoriak erabiltzen ditu 'emakume, etorkin, etab.' diskurtso horri berari aurre egiteko. 'Etorkin', 'euskaldun', 'emakume', 'pobre' identitateak kolektiboak dira, gatazka sozial, politiko eta ekonomikoen ondorio dira. Deleuzek esango lukeen moduan, identitatea diferentzietan oinarritzen da eta diferentziak sozialki eratuak dira (Butler, 2000: 28).

Subalternoek, euren borroka eta oposizioaren bidez, subalterno kokagunetik ateratzea dute helburu, eta hori gertatzen den heinean, subalterno berriak sortuko dira. Berebizikoa da hori ez ahaztea euskal estatugintzaz ari garela.

Komunitate ororen eraketak biolentzia baitakar, ekidinezina da, amankomuna sortu behar den heinean, integrazioaren bidez egin behar da, baina integrazioak eskklusioa dakar, zeren eta komunitaterik ez legoke diferentziarik egongo ez balitz, demagun, euskaldun eta frantsesen artean, aleman eta espainolen artean. Komunitatearen eraketa eta antolakuntza helburu duen sistema orok, demokrazia barne, kanporaketa behar du barneraketa egiteko, 'gu' bat behar duelako eta 'gu' horrek 'haiek' bat (Mouffe, 1997), alegia, identitateak diferentzia behar du, haren menpe bizi delako, onerako eta txarrerako.

Hortaz, geure testuinguru demokratikoan, ‘subalterno’ hitza gizon hegemonikoaren logikak eta dominazioak proiektu demokratikoa alde batera uzten duela salatzeke erabiltzen du feminismoak; demokraziak ez duela biolentziaren absentsia esan nahi argitzeke eta komunitate politikoetan populazioaren parte bat bakarrik dela demos edo herritar mahaigaineratzeke erabiltzen da ‘subalterno’ hitza.

Demosa berdinen herria da eta demokrazia berdinen gobernu, baina biztanle guztiak ez dira berdinak, hori da gaikoa; pobreak eta aberatsak, bertakoak eta etorkinak, gizonak eta emakumeak, umeak eta zaharrak, euskaldunak eta ez-euskaldunak ditugu: nortzuk dira berdinak eta nortzuk diferenteak?

Zein diferentzia sustatuko dira eta zein neutralizatu euskal estatugintzan? Demos orok uzten du kanpo beti zerbait-norbait; helburua, beraz, eskusio mekanismoak identifikatu eta kontrolatzea da ahalik eta eskusio murriztena edo eragingarriena egiteko ahalik eta biolentzia txikiarekin.

Demokrazia eta patriarkatua

Patriarkatua diferentzia zehatz batzuen birsortze sistema da, baita kapitalismoa, sozialismoa eta demokrazia ere. Sistema guztiek taxutzen dute existentzia (emakumea izan, euskalduna izan) –berdintasunak eta diferentziak eraikiz edo deuseztatuz–. Diferentzia ulertzeko era asko dago. Aipatu dugu diferentzia identitatea baino lehenagokoa dela Deleuzerentzat, diferentziak egiten duela posible identitatea.

Gizona zer da? Emakumea ez dena. Gizona esentziala, zintzoa, normala, subjektua, burua, kultura, purua, publikoa, maskulinoa da. Emakumea zer da? Gizona ez dena. Emakumea akzidentala, maltzurra, desbideratua, objektua, gorputza, naturala, lizuna, pribatua eta femeninoa da. Euskalduna zer da? Lizuna, akzidentala, naturala, objektua eta, jakina, pribatua. Argi dago paralelismoa eta geure sistema politiko, sozial eta ekonomikoen oinarri filosofikoa.

Eguno geure *sistema* [soziala, politikoa, ekonomikoa]
diferentzia kontzeptual hauetan oinarritzen da:

Gizona	Emakumea
Esentziala	Akzidentala
Zintzoa	Maltzurra
Normala	Desbideratua
Subjektua	Objektua
Burua	Gorputza
Kulturala	Naturala
Purua	Lizuna
Publikoa	Pribatua
Maskulinoa	Femeninoa
(Espainola/Frantsesa)	(Euskalduna)
(<i>Kapital sinbolikoa</i>)	(<i>Biolentzia sinbolikoa</i>)

Euskal estatugintza feministaren helburu nagusia euskal feminismoa hegemonikoa bilakatzea da, baina egungo munduan ez dago hegemoniko izaterik, epe luzera, estaturik gabe. Ahalmen politiko gehien metatu duen erakunde multzoa baita estatua (Jessop, Weber). ‘Ahalmen politikoa’ erakundetako eta lurraldeko boterea da: errealitate sozial eta

Estatua da, sistema demokratikoetan, errealitatea birsortzeko ahalmen gorena duena zurekin, familia batekin, mugimendu sozial, sindikatu eta enprekin konparatuta

politikoa sortzen eta egituratzen du ahalmen mota horrek. Estatua da, sistema demokratikoetan, errealitatea birsortzeko ahalmen gorena duena zurekin, familia batekin, mugimendu sozial, sindikatu eta enprekin konparatuta. Hori da gakoa. Estatu orok birsortzen ditu lehen aipatu diferentziak (genero-sexuen artekoa, bertako-etorkin, aberats-pobre) kapitalen ekoizpen eta birbanaketaren bidez (kapital kulturala

–hezkuntza eta formazioa–, ekonomikoa –diru sarrerak–, eta, sinbolikoa –balioak, autoritatea, prestigioa, errespetua).

Horregatik mintzo gara estatugintza feministaz. Feminismoa hegemonikoa bilakatzeko estatu egiturak hartu behar dituelako, euskarak bezala. Estatu gabe oso zaila da ostutako

autoritatea, prestigioa, errespetua, balioa eta bai emakumezkoek bai euskarak eta euskaldunek ekoiztako aberastasuna berreskuratzea. Estatu aparatua hartu nahi izateak kontraboterean sortu eta hazi direnzentzat, herrigintzaren eta kontraboterearen birkontzeptualizazioa eskatzen du, beherago egingo dugun moduan.

Estatu orok sortzen ditu diferentziak, baina Estatu Demokratikoa deitzen dugunak kapitalen edo boterearen erreproduzio hori erakunde publikoen bidez egiten du, orain dela 300 urte ez bezala. Eskolaren, formazio gradu eta unibertsitateen bidez, batetik, hedabideen bidez, osasun eta justizia sistema publikoaren bidez, sindikatu eta enpresari elkartearen bidez, bestetik, eta, jakina, alderdi eta familia hetero-patriarkalaren sustapenaren bidez birsortzen ditu botere-kapital ezberdinak eta diferentziak.

Demokratizazio prozesu ororen ezaugarria da, beste batzuen artean, berdintasun sozioekonomikoa, eta diferentzia sozioekonomikoa handiagotzen den heinean, desdemokratizazioa gertatzen da. Demokratizazioak, komunitatearen eraikuntza zehatz horrek, beraz, berdintasun sozioekonomikoa ekarri behar du, baina berdintasun mota hori Estatuaren ahalmen politikoaren bidez soilik egin daiteke. Zergatik? Momentu honetan Estatuak bakarrik inposatu dezakeelako berdintasun sozioekonomiko eta politikoa, eta ez badu inposatu nahi, egun gertatzen ari den moduan, diferentzia sozioekonomikoa handitzen da. Eta diferentzia sozioekonomikoak handitzean, beste bi ardatzak ere aldentzen dira, alegia, bertako-etorkinen arteko diferentzia eta, jakina, oinarrikoena, emakumezkoen eta gizonezkoen arteko diferentzia. Horregatik doaz eskutik demokrazia eta feminismoa.

Berdintasun politikoa ez da naturan 'gertatzen' den fenomeno bat, eraikitze prozesu bat da, biolentzia barne duena. Aipatu dugu berdintasun sozioekonomikoaren inposaketa hegemonia zehatz bat lortuz eta estatu erakundeek duten ahalmen politikoaren bidez egin dela: zergen bidez, derri-gorrezko hezkuntzaren bidez, hezkuntza, osasun eta justizia

publikoaren bidez... Finean, demokratizazioa instituzionalizazio prozesu bat da, zeinak diferentzia eta berdintasun batzuk (eta ez beste batzuk) sortu eta birsortzen dituen, era zehatz batean, eta, beti, herria gobernatze prozesuan barneratuz. Diferentziak anitzak dira, baina, aipatu bezala, hiru ardatzetan banatzen ditugu nagusiak (klase sozioekonomikoa, tribu-nazio-kultura, sexu-generoa), eta hiru diferentzia ardatz horiek modu zehatz batean birsortzen ditu sistema demokratikoak: populazioa gobernatuz.

Populazioa gobernatzearena nahiko berria da. XIX. mendean hartzen du indarra ideia horrek, eta liberalismo ilustratua, industrializazioa eta sozialismoa zabalduz doazen heinean hezurmamitzen hasiko da. Zer esan nahi du gobernatu? Zer egin da populazioa gobernatzeko? Populazioa erregulatu, hau da, diziplinatu eta kontrolatu (Foucault). Diziplinazko gizartea aipatu erakunde publikoen bidez hazi eta hezten den gizartea da, eta kontrolezko gizartea, erakunde-kokagune horietan (haurtzaindegia, eskola, tailerra, lantokia, administrazioa, erresidentzia, etxe nuklearra) bere bizitza guztia pasa gabe ere, beste bide batzuen bidez kontrolpean dagoen gizartea da, hala nola, ogasunak errenta aitortpena egina balditzen dizunean, zu hara joan gabe, Osakidetzak zitologia egiteko deitzen dizunean, zuk hara deitu gabe, edo bisarekin eta osasun txartelarekin antisorgailuak erosten dituzunean prezio erdira edozein farmazia pribatutan; *freelance*-ak, autonomoak, ordutegi malgua izan eta lantokitik kanpo lan egiten dutenak, guztiak dira kontrolezko gizarte baten elementu eta praktikak.

Lortutako berdintasun eskasa erdiesteko, biolentzia zuzena baino zeharkakoa eta sinbolikoa erabili izan da. Kapitalen ekoizpen, birbanaketa eta birsortze zehatz baten bidez sortzen dira diferentziak eta berdintasunak, eta sistema demokratikoetan aipatu diziplina eta kontrol jarraituaren bidez egiten da, eta segurtasun gailuak medio gauzatu. Norma estandarren arabera funtzionatzen duen gizartea da geurea, 'normalizazio gizartea' esaten zaio, eta diziplinazko

mekanismo erregulatzaileretan oinarritzen dela esateak geure sistema demokratikoetako gizarteak estatalizatuak direla baieztatzea da. Estatua ez da justizia sistema, aldundiak, polizia eta ogasuna soilik; epaileek, poliziek, gurasoek, irakasleek, garbitzaileek, sindikalistek, etxeoandreek, laburbilduz, herritarrek hezurmamitzen dute Estatu demokratikoa (kapitalista eta patriarkala). Estatuak ezarritako ordutegian lanera joatea da estatugintza, supermerkatuan edo kooperatiban erositako olio hartzea eta umeak goizero eskolara eramatea. Herrigintza XXI. mendeko Europan ez da Estatuaren kontrako praktika, Estatua demokratizatzeneko praktika multzoa baizik, ezin baita demokraziarik egon herriaren eskakizunak gauzatu gabe. Gauzatze hori, aldiz, erakunde publikoen bidez egiten da, eta ahalmen politiko handiena duen erakunde multzoa Estatua da.

Herrigintza eta estatugintza

«Herrigintza aratzean dabilzala uste duten letxuga auto-gestionatuek» genioen artikuluan batean, «errepideak behar dituzte bidaiatzeko, guztion zerga sistema estatalaren bidez sortutakoak». Bestetik, sarritan jartzen dira letxuga autogestionatuon jabeak gaixo; beraz, osasun sistema ere behar da, baina horretarako eskola eta goi-hezkuntza sistema publikoa, hots, estandarra, nekazari, garraiolari eta erosle gaixo horiek sendatzeko behar diren medikuak eta erizainak zein eskaner berriak asmatuko dituzten ingeniariak hezteko, ospitalea garbitzeko duten eta gaixoei bazkaria egingo dieten langileen multzoa sortzeko. Estatu aparatuen gune organikoa eta produktiboa gurasoek, sindikatuek, enpresari elkarteek, mugimendu sozialek, hedabideek, Osakidetza eta Osasunbideko staffek, irakasleek, gizarte hezitzaileek eta familia heteropatriarkalak taxutzen dute. Zailtasunak sortzen omen ditu ulertzeak Estatu aparatua modernorik gabe ez litzatekeela gizarte zibilik, familia nuklearrik ez sindikaturik existituko, ezta garraio, eskola, osasun eta justizia sistema publikorik

ere. Estatugintza gizartean sakabanatuak dauden hamaika mikropraktika dira; horregatik, estatugintza eta herrigintza-ren arteko zatiketak ez du, zenbait eremutan, inolako esanahirik, batetik, herria estatalizatua dagoelako, eta, bestetik, estatugintza herritarrek egiten dutelako.

Hegoaldean ditugun Euskal Estatu Erakundeek (EEE), oraingo espainiarrak direnak europarrak eta euskaldunak bezainbeste, baliabide eta ahalmen politiko, ekonomiko eta sozial zehatzak dituzte, baina baliabide horiek gure lurraldeetan bizi diren herritarren egungo mobilizazio eta ekoizpen mailaren araberakoak dira. Jakin badakigu EEE horien ahalmen politikoa oso prekariora dela Estatu soberanoekin alderatuta, baina berebizikoa da ulertzea NFE eta EAE bezalako unitate administratiboek dituzten ahalmen eta ondorio juridiko eta politikoak, identitate berriak sortu eta zaharrak desberdinki birsortzen dituzten sistemak baitira, demokratizazio ooren zutabe, alegia.

Nola erabili erakundeok euskal estatugintza feministarako? Hori da galdera. Politika beti da politika alderatua. Jakiteko zergatik duten batzuek ongizate maila altuagoa, gizon zuri aberatsek esaterako, edo jabekuntza murriztagoa, emakume etorkinek bezalaxe, edota zergatik den espainolagoa, euskaldunagoa edo frantsesagoa lurralde hau edo hura, ezinbestekoa da lehen aipatu botereen eratze, metaketa eta birsortze moduak azaltzea, eta, horretarako, ezinbestekoa da EEEen inplikazio material eta sinbolikoak aztertu eta erabiltzea euskal feminismoaren aldetik. Hegoaldean erdietsi ditugun ongizate maila ezberdinak eta identitate anitzak EEEek lortu duten ahalmen politikoari lotuak daude, eta azken horien ahalmen politikoa,aldi berean, iraganeko eta egungo gizarte mobilizazioaren araberakoa da.

Azpimarratu beharrekoa hurrengoa da: herriak sortzen duela estatua, demokraziarik ez dagoela estaturik gabe eta euskal demokrazia feministak herrigintza estatala egitea eskatzen duela, bai euskara bai feminismoa hegemoniko bilakatuko badira.

Ondorioak

Laburbildu dezagun esandakoa. Kapitalen (botere ezberdinen) bidez ezarri eta birsortzen da diferentzia eta berdintasun politikoa (ekonomikoa, kulturala, sinbolikoa). Diferentzia politikoa kapitalen diferentzia da (ez bakarrik, batez ere), sozioekonomikoa, kulturala eta sinbolikoa: zerk bilakatzen du atzerritarra atzerritar, emakumea emakume, pobrea pobre? Eta, euskalduna euskaldun? Daukan kapital sinbolikoak, sozioekonomikoak eta politikoak; horren bidez sortzen da diferentzia politikoa, eta, beraz, emakume pobrea, gizon etorkina eta euskal emakumea.

Diferentzia politikoa kapital ezberdinen artikulazioaren araberakoa da eta kapital sinbolikoaren bidez egiten da artikulazioa, baina kapital sinboliko oro biolentzia sinbolikoa medio birsortzen da (ikus koadroa: kapital/biolentzia sinbolikoa).

Beste era batera esanda, komunitate oro kooperazioaren eta gatazkaren bidez eraikitzen da, akordioaren eta biolentziaren bidez, alegia. Ezin da, beraz, biolentzia sinbolikoa ezabatu, erakundetzearen eta birsortze sinboliko ororen gakoa baita –gatazka eraldaketaren gakoa den bezala–. Euskal komunitatearen existentzia beste batekiko dituen diferentzietan oinarritzen da, eta horrek eskusioa esan nahi du. Guztiok euskaldunak izango bagina, euskalduna desagertuko litzateke.

Bestetik, biolentzia sinbolikoaren osagarritasunak esan nahi du Euskal Herrian euskaraz izango dela eskola publikoa, beharbada frantsesez eta gazteleraz ere; baina arabiarrek ezinongo dute arabiarrez ikasi lehen eta bigarren hezkuntza, euskal eskola publikoan. Azken hori euskal estatuaren baliabideen

Herriak sortzen du estatua, demokraziarik ez dago estaturik gabe eta euskal demokrazia feministak herrigintza estatala eskatzen du, bai euskara bai feminismoa hegemoniko bilakatuko badira

eta borroka ideologikoaren arabera, hau da, biolentzia sinboliko, material eta zuzenaren bidez erabakiko da. Eta era berean erabakiko da zer den euskaldun izatea, zer emakume eta zer etorkin, sekula itxi edo amaituko ez den eguneroko zentzuaren borrokan.

Baina horrexegatik galdetu beharko diogu geure buruari nolakoa izango den euskal estatugintza demokratikoaren biolentzia sinbolikoa. Bi helburu erdiesteko: orain, jada, gauzatzen dugun biolentzia identifikatzeko, eta, bestetik, etorkizunera begira, hura kontrolpean mantendu eta eraldatzeko.

Esan nahi baita, norma-lizaziorik edo gizarte norma-lizaturik gabe, ezin da hezkuntza curriculum nazionalik egon, medikuntza publikorik, industria prozesurik, industria produkturik... (Foucault, 1976). Ez dago herririk ez ideologiarik hegemonikoa izan nahi ez duenik bere lurraldean. Eta hegemonia biolentzia sinbolikoan oinarritzen da, mundua ikusteko era zehatz bat orokor bilakatzen duelako hegemoniak. Gazteleraren hegemoniaz ari garenean, zer esan nahi da? Espainiar estatuan espainolez hitz egiten dela eta hitz egin behar dela bizitza publikoan parte hartzeko, ongizate maila on bat lortzeko... Hau da, kapital ekonomiko, kultural eta sinbolikoa metatzeko.

Transfeminismoak hetero-araua edo hetero-norma-tibitatea apurtzeko helburua du, baina ez araurik gabeko eremua osatzeko, non kultura-balio-iritzi-praktika *guztiok* lekua izango duten. Norma(litatea) edo arauak transfeminismotik egiteko baizik. Hortaz, Euskal komun-unitatea eraikitzeko, amankomuna izango dena sortzeko, ez da unibertsaltasun orokor eta neutral batetik egingo, hegemoniaren bidez egin beharko da, hau da, norma-arau edo nahi bada balio eta kultura zehatz batzuetatik egingo da, kanpoan utziz beste batzuk.

Ez da egia «guztiok hobeto biziko gara» leloa. Guztiok ez gara hobeto biziko Euskal Estatu demokratiko eta feminista batean: euskararik ez dakitenek euskara dakitenek baino zailtasun handiagoak izango dituzte, eta misoginoak, sexistak eta aberatsak okerrago biziko dira. Lehen esan bezala, batzuen kapital sinbolikoa bestean biolentzia sinbolikoa

delako. ‘Guztiok’ ez gara hobeto biziko, guztiok ez ditugulako helburu berdinak: batzuek boterea metatu nahi dute, jendea pobretu, publikoa den aberastasuna, guztiok ekoizten dugun aberastasuna pribatizatu eta ondokoa kolpatu nahi dutelako; beste batzuek berea ez den prestigioa ostu nahi dute, emakumeon jakintza deuseztatu, ama zintzoaren irudia zabaldu, emakumeak eta langileak oro har esklabo bilakatu. Beste batzuek etorkinek lana musu-truk egin dezaten desio dute, hauek euskararen desagertzea nahi dute eremu publikotik, horiek dirutza kobratu nahi dute zakila izate hutsagatik eta beste askok espainolez mintzatze hutsagatik prestigioa, autoritatea, kultura eta jakintza eurena dela aldarrikatzen jarraituko dutelako. Ez, guztiok ez gara hobeto biziko euskal estatu demokratiko eta feminista batean.

Demokraziak ez du unibertsala izateko beharrik. Euskal estatuak ez digu bake unibertsalik ekarriko, euskal estatu bat baizik. Eta Euskal Estatua euskalduna, demokratikoa eta feminista izango da feminismoa, euskara eta demokrazia hegemonikoak bilakatzen baditugu. Eta hegemonia biolentzia sinbolikoan oinarritzen da, gaur eta beti. Aukeratu beharko da, orduan, edo euskaldun eta feminista izan edo zintzotasun unibertsala (espainola eta patriarkala) gorpuztu. 🍷

Bibliografia

- Butler, J.; Laclau, E.; Žižek, S. (2000): *Contingency, Hegemony, Universality. Contemporary Dialogues On The Left*, Londres eta New York: Verso.
- Foucault, M. (1976): ‘*Society Must Be Defended*’. *Lectures at the Collège de France 1975-1976*, New York: Picador, 2003.
- Mouffe, C. (1999): *El retorno de lo político. Comunidad, ciudadanía, pluralismo y democracia radical*, Bartzelona: Paidós.
- Spivak, G. (1988): ‘Can the Subaltern Speak?’, in C. Nelson eta L. Grossberg (arg.): *Marxism and the Interpretation of Culture*, Urbana eta Chicago: University of Illinois Press, 271-313.